

SOCIO-ECONOMISCHE ASPECTEN: INKOMENS EN TOEGEVOEGDE WAARDEN

De kaarten over de inkomens (A tot E) zijn gemaakt op grond van statistieken, gepubliceerd door het Nationaal Instituut voor de Statistiek. Het gaat om belastbare netto-inkomens, onderworpen aan de personenbelasting en aan de belasting van de niet-verblijfhouders. De gegevens zijn beschikbaar voor de woongemeente van de belastingplichtige. De ruimtelijke analyse wordt doorgevoerd tot op het niveau van de fusiegemeenten.

Op de hoofdkaart (A) krijgt elke gemeente een cirkel, waarvan de oppervlakte evenredig is met het totaal inkomen van 1982, gaande van 21 miljoen tot 120 miljard frank. Brussel-Hoofdstad is als één geheel opgenomen, maar de 19 samenstellende gemeenten zijn te vinden op het inzetkaartje. Het totaal inkomen per gemeente is uiteraard sterk afhankelijk van het aantal inwoners, met de grootste concentraties in het kerngebied Brussel-Antwerpen-Gent, het Luikse, Charleroi-Centrum-Borinage, het noordoosten en het Kortrijkse. De kleur geeft aan hoe het gemiddeld inkomen per inwoner zich verhoudt tot het rijksgemiddelde (221400F). Behalve in het noordoosten hebben de volkrijkste gemeenten globaal een groter inkomen per inwoner. De hoogste waarden komen echter voor in de residentiële randgemeenten van Brussel en ten dele ook in de randgemeenten van Antwerpen, Luik, Charleroi en Gent. Het inkomen neemt af naarmate de afstand tot het kerngebied van het land toeneemt. Bovendien dient nog rekening gehouden te worden met de geringe bevolkingsdichtheid, de leeftijdsopbouw en de agrariciteit (invloed van de forfaitaire aangiften door de landbouwers).

De fiscale aangiften groter dan één miljoen F vertegenwoordigen 10,6% van het totaal. Op kaart B komt de centraliserende betekenis van het Brusselse (zonder de kerngemeenten) scherp tot uiting. Deze regio met hoge aangiften kent een uitstulping naar het zuidoosten. De invloed van de overige grote steden valt minder op. De hoge aangiften nemen sterk af met de afstand tot Brussel. De perifere regio's en de grensgebieden in het noordwesten, het noordoosten en vooral in het zuidoosten hebben extreem lage waarden.

De fiscale aangiften van minder dan 250000F maken 13,2% uit. Kaart C is grotendeels complementair aan kaart B, bijzonder voor wat de grensgebieden in het noordwesten en het zuidoosten betreft; het gaat hier vooral om weinig bevolkte gemeenten. Maar men constateert ook vele lage aangiften in enkele gemeenten van het Brusselse, het Hageland en de streek van Charleroi. Er zijn zelfs gemeenten met tegelijk veel hoge en lage aangiften, zoals Tervuren bij Brussel.

De evolutie van het inkomen per inwoner wordt nagegaan voor twee deelperioden. De periode 1967-1975 (kaart D) is nog kenmerkend voor de golden sixties. Toen was de inkomensgroei het sterkst in het Vlaamse landsdeel, bijzonder in het noordoosten, terwijl de gemeenten van de grotere stedelijke agglomeraties een tragere groei kenden. In de crisisperiode 1975-1982 (kaart E) was de inkomensgroei geringer, terwijl nochtans de inflatie groter was. Ook ruimtelijk ziet de inkomensevolutie er anders uit. Globaal kan men vaststellen dat de gebieden met de hoogste gemiddelde inkomens (zie hoofdkaart) de kleinste toename kenden. Die vaststelling houdt een ruimtelijke inkomensnivellering in, maar uit de vorige kaarten is gebleken dat ongelijkheden blijven bestaan en dat de hoogste inkomens in belangrijke mate gebonden blijven aan de nabijheid van de grotere steden.

*

De toegevoegde waarden (kaarten F tot J) werden geraamd voor 1978 (en 1970 om een evolutie te verkrijgen in vaste franken) tegen factorkosten en prijzen van 1970. De basisstatistieken werden geleverd door het Nationaal Instituut voor de Statistiek, dat het bruto binnenlands produkt ventileert per provincie en per activiteitssector. De ventilatiesleutels voor het gemeentelijk niveau staan beschreven in de «Atlas Economique de la Belgique» (Société Royale Belge de Géographie en Université Libre de Bruxelles, 1983). De kaarten over de toegevoegde waarden geven de spreiding van de economische bedrijvigheid weer volgens de gemeenten van produktie.

Op de hoofdkaart (F) worden 36 zones afgebakend door het groeperen van gemeenten. Deze zones zijn in zekere mate homogeen, zowel op het vlak van de «economische dichtheid» (toegevoegde waarde per km²) van de samenstellende gemeenten, als inzake de activiteitsstructuur, bepaald op grond van 20 economische sectoren: landbouw, 14 industriële sectoren en 5 tertiaire. Brussel-Hoofdstad wordt als één zone beschouwd.

De gemeenten met een geringe economische dichtheid (minder dan de helft of minder dan het vierde van het rijksgemiddelde) bevinden zich in de Westhoek, in het noorden van Oost-Vlaanderen en van de Kempen, in ruime delen van westelijk Henegouwen, in de landbouwgebieden van Brabant en Haspengouw, maar vooral in Hoog-België. De economische dichtheid wordt op kaart G verduidelijkt door het aangeven van zeven klassen. De waarden lopen sterk uiteen, gaande van 1,4 miljoenF/km² in Léglise, een gemeente in de Ardennen, tot 5290 miljoenF/km² in Sint-Joost-ten-Node, een kleine gemeente van de Brusselse agglomeratie, wat neerkomt op een extreme verhouding van 1 tot 3822! Het rijksgemiddelde bedraagt 50 miljoenF/km². Slechts weinig gemeenten behoren tot de hoogste klasse, wat wijst op een zeer sterke concentratie van de toegevoegde waarden, vooral dan in de grotere agglomeraties (Brussel, Antwerpen, Luik, Gent en Charleroi) en in mindere mate in de regionale steden.

De cirkels van de kaart F zijn evenredig met het volume van de toegevoegde waarde in elke zone. De activiteitssectoren, herleid tot 14, worden afzonderlijk aangegeven voor zover ze 5% of meer vertegenwoordigen van de toegevoegde waarde in de zone. De cirkel buiten de kaart geeft op eenzelfde schaal de verdeling van de toegevoegde waarde voor de Belgische economie in haar geheel. Opvallend is o.a. het uitzonderlijk hoog gewicht van de tertiaire sector in Brussel (vooral inzake het financie- en verzekeringswezen), het belang van het transport in Antwerpen, de basisindustrie in de zone Charleroi-Beneden-Samber en in het Luikse.

Een synthetisch beeld van de economische structuur wordt op gemeentelijk niveau gegeven op kaart H, die de verhouding aanduidt tussen de waarde van de tertiaire sector en deze van de secundaire (met inbegrip van groeven en mijnen). Voor het Rijk bedraagt die verhouding 1,24. De gemeenten met het sterkste overwicht van de industrie bevinden zich aan de rand van de grote agglomeraties, nl. van Brussel (as van de Zennevallei), van Antwerpen (langs de Schelde), van Luik (langs de Maas stroomopwaarts en -afwaarts van de stad). Ze zijn ook talrijk in de twee regio's met de grootste industriële groei tijdens de golden sixties (het noordoosten en de as Kortrijk-Brugge). Met uitzondering van de steden Luik, Namen en Bergen, waar de tertiaire sector overweegt, komt de as Hene-Samber-Maas goed tot uiting op de kaart. Ook valt de zwakke relatieve betekenis van de tertiaire sector in Charleroi op in vergelijking met haar statuut van regionale metropool. Op het niveau van de middelgrote steden valt o.a. de zwakke tertiaire sector van Genk op. Daartegenover staat het sterk overwicht van de tertiaire sector aan de kust. De soms relatief belangrijke tertiaire sector in Hoog-België wijst meer op een ontbreken van industrie dan op een ontwikkelde tertiaire sector, die meestal van gewoon lokaal belang is. Eén fabriek kan een gemeente industrieel maken (Momignies, Doische, Libramont, Rouvroij, enz.). Op dezelfde kaart komt het relatief gewicht van de landbouw tot uiting, bijzonder in Hoog-België, in Haspengouw, in zekere gemeenten van westelijk Henegouwen, in de Westhoek en in de noordelijke grensgebieden van beide Vlaanderen en de Antwerpse Kempen.

De kaart I geeft per zone de evolutie aan van de toegevoegde waarde tussen 1970 en 1978. De drie voornaamste vaststellingen zijn: het groter dynamisme van het noorden van België; de slechte situatie van Brussel; betere prestaties in het oosten dan in het westen, zowel in Vlaanderen als in Wallonië. De invloed, respectievelijk van de structuren en van de lokalisaties, wordt verklaard in de «Atlas économique de la Belgique».

De kaart J duidt per gemeente de verhouding aan tussen het aandeel (als woongemeente) aan het belastbaar nationaal inkomen en dat (als werkgemeente) aan de nationale toegevoegde waarde. De gemeenten met lage verhoudingen zijn weinig talrijk en zijn gekenmerkt door een concentratie van werken, eerder dan van wonen vooral van personen met hoge inkomens: centrale delen van de grote agglomeraties, sommige geïsoleerde industriegemeenten en in mindere mate de regionale steden. De gemeenten met de hoogste verhoudingen behoren meestal tot de residentiële randgebieden van grote agglomeraties.